

УДК 342.34

DOI: [https://doi.org/10.32405/2413-4139-2023-1\(30\)-24-32](https://doi.org/10.32405/2413-4139-2023-1(30)-24-32)

Доній Наталія,
м. Чернігів, Україна

 <https://orcid.org/0000-0001-7933-887X>

ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЧЕРЕЗ ТЕХНОЛОГІЮ CASE-STUDY: СИЛЬНІ ТА СЛАБКІ ПОЗИЦІЇ

Анотація.

У статті зазначено, що case-study стимулює застосовування навички критичного мислення і надає цінний досвід, який сприяє активності при включенні в навчальну ситуацію. Використання case-study є формою актуалізації знань, розвиває ефективність відокремлення важливого від тривіального. Сильні позиції case-study: практична спрямованість; інтерактивний формат; вироблення знань, а не їх споживання; удосконалення soft skills; інтеграція різних навчальних методів. Слабкі позиції, що пов'язані з самою технологією, з тим, що у світі не створено жодної ідеальної технології та з особистістю викладача, який використовує цю технологію.

Ключові слова: case-study; технологія; професійно-орієнтоване навчання; компетентності; критичне мислення; теорія та практика.

У лютому 2023 р. було оприлюднено результати дослідження-опитування «State of the Student 2022», що було проведене в серпні 2022 р. академічною видавничою компанією Wiley охопило 5258 студентів і 2452 викладачі у Північній Америці [10]. Його цілями було зрозуміти: як виглядає ландшафт вищої освіти в світі, який пережив глобальну пандемію; які фактори найбільше впливають на успіх/невдачу в навчанні студентів. У вказаному дослідженні було отримано дані, за якими 55 % студентів бакалаврату та 38 % аспірантів заявили, що їм важко залишатися зацікавленими у своїх навчальних заняттях. Студенти назвали один чіткий спосіб, за допомогою якого викладачі можуть зацікавити їх матеріалом – тісніше пов'язувати його з їхньою майбутньою кар'єрою. Серед опитаних студентів 25 % припустили, що заняття де складовою частиною є розгляд опису і вирішенням реальних ситуацій покращать їхню залученість і підвищать мотивацію навчання. Відтак, не лише педагоги, а й самі здобувачі освіти вбачають, що є потреба в отриманні поглибленої оцінки професійної проблеми, події чи явища, адже ця технологія дає змогу «дослідити сучасні явища в контексті реального життя» [11, с. 4].

Питання підвищення рівня професійної орієнтованості процесу підготовки фахівців є одним зі злободених і постійно обговорюваних. Аналіз оприлюдненої на сьогодні інформації щодо реформування в цьому ключі системи освіти засвідчив актуальність використання інно-

ваційних методів і технологій навчання, серед яких одну з найважливіших позицій відведено технології case-study.

Технологію case-study активно впроваджують за кордоном у процесі професійної підготовки фахівців різного профілю ще з кінця XIX ст. і на даний час свої погляди на ефективність і результативність цього впровадження надала значна кількість теоретиків і практиків, до кола яких належать: Т. Бердт, Дж. Ерскін, Р. К. Інх, Г. Кардос, Д. Крукшенк, Дж. Маан, М. Лідере, Е. Монтера, Р. Прінг, М. Райхельт, Г. Сайкс, С. Смітт, А. Уотсон та ін. Питанням використання технології case-study під час викладання різних дисциплін в українській вищій школі займалися та займаються П. Ворона, В. Дрижак, Г. Каніщенко, С. Ковальова, Т. Лях, Ю. Сурмін, О. Сидоренко, Т. Туркот, В. Чуб, Л. Штефан, П. Шеремета, В. Ягоднікова та ін.

Отримання трендовості технологією case-study, що підтверджується значним обсягом публікацій у вітчизняних і закордонних виданнях, присвячених висвітленню суті цієї освітньої технології, демонструє, що підхід на основі case-study дає змогу поглиблено досліджувати професійні проблеми, що виникають у реальному житті та в процесі підготовки до майбутньої професійної діяльності виступає важливим складовим компонентом кристалізації фахової компетенції.

Водночас порівняльний аналіз вітчизняного та закордонного дискурсів показує у порівнянні з англomовними публікаціями незначну представленість результатів впровадження даної технології як варіанту демонстрації напрацьованого здобувачем освіти в партнерстві з педагогами протягом навчання в освітньому закладі та брак рефлексування щодо сильних і слабких позицій цієї технології в освітньому процесі. З огляду на це, вбачаємо, що в українському освітньо-науковому просторі доречним виглядає наведення результатів використання технології case-study для відпрацювання певного кола навичок і вмінь при вивченні конкретної дисципліни та висновків щодо сильних і слабких позицій цієї технології.

Президент Клаус Мартін Швабе, виступаючи у 2017 р. на Всесвітньому економічному форумі в Давосі, зазначив, що «більшість завдань, які виконують зараз працівники в різних секторах економіки, будуть автоматизовані або зникнуть у зв'язку зі зміною способу організації суспільства. Для нового суспільства потрібні фахівці нового типу. Перед ними стоятимуть завдання, які вимагатимуть творчого підходу, готовності до співпраці з іншими людьми та з системами штучного інтелекту» [8]. Фактично на головній економічній платформі світу був озвучений запит до сучасної людини як до конкурентоздатного фахівця, а це оформило низку вимог до системи освіти щодо методів, за допомогою яких має бути сформований потенціал майбутнього професіонала. Одним із факторів вимог став факт, що щоденна інформаційна хвиля надто потужна, а професійні навички настільки різноманітні, що їх стало практично не можливо передавати, навіть максимально застосовуючи традиційні методи, зорієнтовані на ретрансляцію через емоційність. Відповідаючи на вказану вимогу освітній простір почав застосовувати в професійній освіті case-study, технологію, зорієнтовану на самостійну індивідуальну і групову активність здобувачів освіти. Як технологія навчання через ситуації, що можливі або відбувалися в професійному просторі, застосування case-study в освітньому процесі відповідає сучасним соціальним тенденціям, адже ця технологія є студентоцентрованою та дає змогу особам, які навчаються у закладі вищої освіти, набувати аналітичних, дослідницьких, комунікативних навичок. З урахуванням недостатності висвітлення питання щодо специфіки використання case-study з позиції узагальнення сильних і слабких сторін цієї технології в процесі професійно-орієнтованого навчання, **метою** статті було визначено осмислення суті case-study як професійно-орієнтованої освітньої технології, що має свої переваги та недоліки.

Стаття побудована навколо таких питань: Що таке кейс? Як проводиться робота з кейсами? Які є сильні та слабкі позиції у case-study? Як посилити слабкі позиції case-study? Саме представлення відповідей на ці питання і є головними завданнями цієї публікації.

Варто почати виклад основного матеріалу дослідження з уточнення дефініції case-study. Як зазначають деякі автори, термін «case» походить із латинського терміна «казус», яким

позначався заплутаний або незвичний випадок. Однак у побутовому значенні терміном «кейс» позначають коробку, валізу, тим самим виводячи з англійського «case» – «випадок, ситуація, розслідування, футляр». У соціологічному контексті авторитетною є думка, сформульована Дж. Мітчелом, що кейс – це детальне вивчення ситуації, яка ілюструє загальний принцип [7]. У просторі освітніх технологій під кейсом розуміють опис конкретної ситуації чи випадку в певній професійній сфері (медичній, соціальній, економічній, юридичній тощо), який шляхом аналізу та моделювання може бути використано з метою відпрацювання навички вироблення професійних рішень.

Приблизно 80 % кейсів, з-поміж тих, що сьогодні використовуються для навчання у світі, написані викладачами Гарвардської школи бізнесу (HBS). З огляду на це, кращим синтезом усіх визначень суті технології case-study, представлено саме в цій школі: «Метод навчання, за яким студенти і викладачі беруть участь у безпосередньому обговоренні ділових ситуацій та задач. Ці кейси, зазвичай, підготовлені в письмовій формі та сформульовані виходячи з досвіду реальних людей, які працюють у сфері підприємництва, студенти читають, вивчають та обговорюють. Вони є основою для проведення бесіди, дискусії в групі під керівництвом викладача. Тому кейс-метод водночас є і особливим видом навчального матеріалу, і особливим способом використання цього матеріалу в навчальному процесі» [цит. за: 1, с. 47]. Таким чином, зазначимо, що case-study є однією з активних неігрових імітаційних освітніх технологій, що ґрунтується на розвиненому критичному та аналітичному мисленні.

Взагалі технологія case-study має тривалу історію застосовування, знання якої також розкриває її суть. Так, згідно з історико-педагогічними розвідками аналогі вирішення кейсів можна знайти ще за доби Античності, в Спарті, де юнаки розбирали зі своїми наставниками ситуації, що виникали в бою. Відомий метод «сократичного діалогу» також був побудований на обговоренні «випадків» Сократа зі своїми учнями. Однак у новий час case-study ревіталізувалася, як відомо, у 1870-ті рр. у Гарвардській школі права, де впроваджувалася при викладанні управлінських дисциплін [див.: 3]. Христофор Колумб Ленгделл, який став у джерел запровадження технології case-study, будучи випускником Гарвардської школи права, продовжив у ній свою діяльність спочатку на посаді наукового співробітника і бібліотекаря, а у 1870 р. президентом Гарварду Ч. Еліотом був призначений деканом школи права. Ленгделл, опрацювавши величезну кількість бібліотечного та архівного матеріалу з юриспруденції, розпочав упровадження в освітній процес технології case-study через використання сократичного методу проб і помилок та запропонував студентам спочатку працювати з першоджерелами (судовими справами, рішеннями апеляційного суду тощо), а потім робити власні висновки, давати тлумачення й інтерпретувати результати. Такий підхід абсолютно відрізнявся від традиційного навчання (лекції, семінари, тощо).

Для підготовки економістів case-study також було впроваджено у Гарварді, у школі бізнесу, у рамках якої у 1912 р. у першу програму під назвою «Магістр ділового адміністрування» було введено обов'язковий курс із ситуаційного аналізу «Мистецтво ведення бізнесу». Проте для економістів case-study презентувалося інакше, ніж юристам. Так, для орієнтації студентів у практичних ситуаціях для ведення курсу запрошувалися бізнесмени, які могли представити й обговорити проблеми з власного досвіду. За два дні кожен студент мав здати письмовий звіт, який містив аналітичний розгляд проблеми й варіанти її розв'язання, а потім бізнесмен обговорював ці звіти з групою.

Із приходом нового декана школи бізнесу У. Донема 1919 р. технологія case-study отримала ще більшого розвитку. Так, окрім того, що в процесі навчання почали поєднуватися такі галузі знань, як право і бізнес, викладачам було запропоновано переорієнтуватися з читання лекцій на користь «колекціонування кейсів» і роботу з ними. Цікавим виглядає той факт, що одним із перших, хто переглянув методи роботи, став викладач Ч. Коупленд, під час лекцій якого студенти часто влаштовували протести «тупотінням» через нудність представлення інформації. Після впровадження Ч. Коуплендом case-study на заняттях відновився порядок, а невдовзі У. Донем переконав Коупленда замість підручника видати колекцію «ділових задач». У 1921 р. були опу-

бліковані перші збірки кейсів у «Звітах Гарвардського університету про бізнес», а наступного року вже 85 навчальних закладів почали застосовувати їх у своїй роботі.

Щодо нашої країни, то в Україні технологію case-study було презентовано у 1992 р. фахівцями Школи державного управління ім. Дж. Кенеді Гарвардського університету Х. Гусоком і К. Ландбергом в Інституті державного управління і місцевого самоврядування.

Варто зазначити, що кейс як реальна ситуація, яка стосується певної професійної сфери, має на меті провокацію рефлексування та дискусії в навчальній аудиторії заради прийняття певного рішення. На сьогодні вже цілком очевидно, що молодий фахівець практично одразу має включитися у виробничий процес і у нього буде обмаль часу на «поступ», адже він має в момент вступу на посаду одразу вирішувати складні задачі, критично осмислювати обставини та приймати обґрунтовані рішення на основі аналізу наявної інформації. Однак навичка критичного осмислення вимагає часу на відпрацювання, тому для її розвитку необхідні певні умови, а саме: час і можливість для кристалізації здібності критичного осмислення; активність; прийняття різних ідей і позицій; відсутність ризику бути висміяним і наявність переконання, що кожен здатен на критичне мислення та підтримку прояву цього виду мислення. Навчання, що ґрунтується на розв'язанні завдань-ситуацій, не лише дозволить зануритися у вирішення професійних задач, але й буде стимулювати застосовування навички критичного мислення та розв'язання проблем за обмежений час, чим забезпечить набуття цінного досвіду, який буде сприяти активності при включенні в ситуацію, допоможе систематизувати знання та інтегруватиме навчання в реальне життя. Таким чином, кейси як варіація problem-based learning найкраще допомагають долати прірву між теорією та практикою. Джерелами кейсів можуть бути сюжети, повідомлення і публікації ЗМІ та інтернет-сторінок, фрагменти або описи з книг або записи з професійних щоденників.

Зазначимо, кейс містить не просто опис реальної ситуації, що розгортається в даний час, або може виникнути, або мала місце в минулому, а й певну проблему чи суперечність і будуватиметься на реальних фактах і необхідності її виокремлення, аналізу та розв'язання. Кейс надає можливість «бачити з погляду дії, а не аналізувати з відстані» [4]. Відповідно до Yin, case-study можна використовувати для пояснення, опису або дослідження подій чи явищ у повсякденному контексті, у якому вони відбуваються [11]. На відміну від експериментальних досліджень, які прагнуть перевірити конкретну гіпотезу шляхом навмисного маніпулювання соціальним або природним середовищем, підхід із вивчення конкретного кейсу добре підходить для отримання відповіді на запитання типу «Як? Що? Чому?», наприклад, вони надають допомогу для кращого розуміння причиново-наслідкових зв'язків і шляхів розвитку нової політико-правової ініціативи або послуг. Відтак, вирішити кейс – означає проаналізувати запропоновану ситуацію та знайти оптимальне рішення, закріпивши знання і вміння, покращивши навички аналізу та критичного осмислення, зв'язку теорії та практики.

Різноманітність кейсів, які можуть бути використані в процесі навчання на сьогодні може бути класифікована за різними ознаками. Так, залежно від мети, яку ставить викладач застосовуючи технологію case-study, за форматом використання виділяють різні за об'ємом і рівнем складності кейси, а саме:

- executive-кейси (1–2 сторінки і менше), які використовуються як ілюстрація теоретичного матеріалу чи для перевірки конкретних вузьких навичок, а учасники знайомляться з кейсом безпосередньо під час заняття та вирішують його індивідуально або у форматі малих груп;
- тематичні кейси (3–5 сторінок) призначені для аналізу на навчальному занятті та загальної дискусії та при їхньому використанні іноді передбачається коротка попередня підготовка учасників;
- гарвардські кейси (загалом 20–25 сторінок) зорієнтовані на самостійну командну роботу протягом кількох днів і презентацію рішення.

Окрім того, до аналізу кейсів можна підходити в контексті епістемологічних підходів, що описані в *табл. 1* [5].

Таблиця 1

Порівняльний аналіз епістемологічних підходів до аналізу кейсів

Підхід	Характеристики	Слабкість підходу
Критичний	1) Піддає сумніву власні припущення з урахуванням ширшого політичного та соціального контексту; 2) інтерпретує умови щодо влади та контролю, які впливають на ситуацію	Може знехтувати інші фактори, зосередившись лише на владних відносинах, і може дати досліднику надто привілейоване становище
Інтерпретаційний	1) Передбачає розуміння значень / контексту та процесів, які аналізуються з різних точок зору в намаганні зрозуміти індивідуальне та спільне соціальне значення; 2) основна увага приділяється побудові теорії	Часто важко пояснити непередбачені наслідки та може спостерігатися нехтування історичним контекстом
Позитивістський	1) Передбачає встановлення перемінних, які потрібно вивчити заздалегідь, і визначення того, чи вони узгоджуються з результатами; 2) основна увага часто приділяється перевірці та вдосконаленню теорії на основі результатів вирішення кейсу	Не бере до уваги роль дослідника щодо впливу на висновки

Залежно від представленого обсягу інформації можуть бути застосовані кейси:

– структуровані (highly structured), що включають мінімальну кількість додаткової інформації та мають закладену певну модель і оптимальний варіант розв'язання;

– «маленькі нариси» (short vignettes). Під час роботи з такими кейсами здобувачі освіти ознайомлюються лише з ключовими моментами та поняттями. Окрім того, що кейси містять декілька сторінок додатків, здобувачам освіти потрібні ще додаткові знання для вирішення та прийняття рішення.

– великі неструктуровані (long unstructured cases) – найскладніші кейси, адже здобувачам потрібно впоратися зі значним обсягом слабко структурованих даних. Окрім того, до кейсу може бути включено зайву інформацію та/або у ньому можуть бути відсутні необхідні дані.

Поза залежністю від того, який саме варіант кейсу буде використано під час заняття, викладач, розробляючи кейс, завжди має дотримуватися правил і принципів їх створення. Таких правил можемо вказати декілька:

1) кейс поєднує дослідницький і навчальний компоненти, тому процес його створення передбачає одночасну роботу консультанта/стейкхолдера і викладача;

2) за основу кейсу зазвичай беруть ситуацію, що сталася в конкретній організації, однак за потреби ситуація загострюється і в неї закладається проблема, яка має спровокувати дискусію, а для цього: проводять інтерв'ю зі співробітниками; збирають інформацію з різних відділів; зміст кейсу доповнюється даними з відкритих джерел (звітів консалтингових/аудиторських компаній, досліджень ринків, інформації для інвесторів, статистичних даних тощо);

3) аналізовані кейси мають бути не лише цікавими, а й привабливими для особи, яка буде їх досліджувати [9].

Існують різні методики проведення кейсу, однак узагальнення та оптимізація для наших цілей технології case-study дає змогу запропонувати такий алгоритм, який був опрацьований під час викладання курсу «Основи критичного мислення та праворозуміння в судовій практиці» в Академії Державної пенітенціарної служби (м. Чернігів):

1. Поділ викладачем здобувачів освіти на мікрогрупи (4–6 осіб).
2. Самостійне ознайомлення здобувачів освіти зі змістом кейсу.

3. Опитування щодо розуміння змісту кейсу.
4. Обговорення змісту кейсу в мікрогрупах.
5. Презентація одним із представників вирішення кейсу групою.
6. Загальна дискусія та обговорення отриманих рішень.
7. Презентація спільного варіанту вирішення кейсу.
8. Рефлексія (узагальнення отриманих результатів і набутих знань).

Цей алгоритм найбільше підходить для проведення розбору та дискусій між здобувачами освіти, які раніше вже комунікували, адже розподіл на мікрогрупи в знайомому середовищі сприйматиметься ними природно і не буде створювати проблем при обговоренні теми, а це дасть змогу плавно переносити дискусію з малого кола в загальне обговорення.

Для того, щоб кейс був максимально ефективним у плані формування професійного мислення та вироблення професійно затребуваних якостей, він має відповідати певним вимогам [2, с. 66]: чітко поставлена мета; відповідний рівень складності; ілюструє декілька аспектів життя; є правдивим, реалістичним, тематикою пов'язаним з матеріалом, що вивчається; має заздалегідь визначені межі, які уточнюють характер і період часу (тобто його обсяг, початок і кінець), відповідну соціальну групу, організацію чи географічну територію, що цікавить дослідника; типи доказів, які потрібно зібрати, і пріоритети збору та аналізу даних; без обтяження деталями; актуальним і таким, що зберігає актуальність тривалий час; національне (державне) забарвлення; ілюструє типові ситуації; розвиває аналітичне та критичне мислення; має декілька рішень і провокує дискусію.

На останок вкажемо сильні та слабкі позиції технології case-study, які ми усвідомили при її застосуванні. Так, до сильних позицій зараховуємо:

1) практична спрямованість дає змогу застосувати теоретичні знання до вирішення практичних завдань і компенсувати обмеження академічної освіти, що дає більш широке уявлення про процеси, аніж лекції в закладі вищої освіти чи практика на вузькій ділянці робіт;

2) завдяки інтерактивному формату та акцентуванню уваги під час навчання не на оволодінні готовим знанням, а на його виробленні забезпечується більша ефективність і результативність засвоєння матеріалу за рахунок високої емоційної включеності та активної участі здобувачів освіти;

3) можливість вдосконалення soft skills, яким окремо не навчають у закладах вищої освіти, але які виявляються вкрай затребуваними в реальному професійному житті;

4) інтеграція різних навчальних методів у сам кейс, зокрема: метод моделювання (під час побудови самої ситуації кейсу); метод системного аналізу (отримання знання про ситуацію кейсу через мисленнєве її перетворення); проблемний метод; метод класифікації (під час створення впорядкованих переліків якостей, сторін, що стосуються ситуації); метод мозкового штурму (під час генерування ідей щодо ситуації та її рішень); метод дискусії (під час обміну поглядами стосовно проблеми та способів її розв'язання). Така інтеграція дозволяє стимулювати освітні потреби та позбавляє монотонності процес здобуття знань, навичок і вмінь.

Case-study попри значні переваги перед традиційними технологіями навчання має низку слабких позицій, про які не можна в жодному разі забувати. Детермінантами слабких позицій case-study є сама технологія та особистість викладача, який використовує дану технологію.

Таблиця 2

Слабкі позиції case-study та дії для пом'якшення їх наслідків

Слабкі позиції	Пом'якшувальна дія
Вибір/концептуалізація неправильного кейсу(-ів), що призводить до відсутності теоретичних узагальнень	Формування поглиблених знань із теоретичної та емпіричної літератури, обґрунтування зробленого вибору
Збір значних обсягів даних, які не стосуються справи, або надто малих, щоб мати будь-яку цінність	Збір даних проводиться відповідно до дослідницьких задач, залишаючись гнучкими та дозволяючи досліджувати різні шляхи

Продовження табл. 2

Визначення/обмеження кейсу	Доцільно зосередитися на пов'язаних компонентах (за часом та/або простором), чітко пояснити, що виходить за рамки кейсу
Інтеграція з теоретичною базою	Доцільно дозволити виникнути несподіваним проблемам і визначитися з попередніми поясненнями і епістемологічним підходом
Неможливо продемонструвати причину і наслідок	Треба розуміти, що в сучасному світі, де панує синергетичний підхід, детермінізм зведений до стану властивості, що зберігає рису справедливості лише щодо певного кола ситуацій/подій
Може не бути науково точним	Доцільно розуміти, що в науці точність ніколи не є абсолютною та завершеною, адже наука розвивається, вдосконалюється і вимагає усе більшої точності
Може сформувати стереотипний, упереджений підхід до розв'язання проблем	Кейс має відповідати певному концептуальному полю тієї навчальної дисципліни, у межах якої розглядається та доцільно розуміти, що кейс – це ситуація, хоча здебільшого і реальна, але студенти розглядають її в іншому контексті, в інших часових рамках, у певних ресурсних обмеженнях і відповідальність за прийняте рішення геть інша
Може замість мотиваційного та стимулювального фактору для навчання стати демотиваційним	Технологію кейсів потрібно вводити поступово в процес навчання. Важливо реалізувати будь-які форми та методи роботи в комфортній атмосфері, у якій здобувачі освіти та викладачі – це партнери, що мають спільну мету

До слабких позицій case-study, що пов'язані з викладачем, зараховуємо такі:

1) потребує більших витрат часу викладачем. Ця технологія передбачає, що викладач має спеціально підготувати кейс як ситуацію, що описується, редагується, конструюється з метою навчання.

Проте треба розуміти, що не всі викладачі, які використовують конкретні кейси в навчанні, пишуть їх самі. Окрім неорганізованого, випадкового отримання ситуацій від колег, на навчальних заняттях мають бути більш систематизовані механізми доступу до ситуацій кейсів. У світовій освіті існують інституції підготовки кейсів у спеціалізованих центрах-депозитаріях (case clearing houses), які зазвичай діють при великих університетах і школах бізнесу. В Україні подібною інституцією є CASES (<https://cases.media>). Однак ці інституції зрідка надають безоплатні кейси, тож, якщо їх купувати, – це не дешево;

2) потребує від викладача певного досвіду, поглиблених знань щодо проведення дискусій та аналізу ситуації кейсу. Найважливіші особливості дискусії – це її організація, бо вона не може бути спонтанною, та комунікативна компетентність. Викладачу, щоб організувати дискусію, доцільно спочатку самому долучитися до школи дискусії та отримати навички дискування. Це також вимагає часу, про що йшлося у попередньому пункті. Щодо навички аналізу, то важливим також є не розгляд ситуацій кейсів час від часу, а постійне опрацювання кейсових завдань, що також допоможе сформувати навичку критичного осмислення й аналізування інформації, що стосується кейсу;

3) викладач має вміти відмовитися від власних суджень і переконань. Навчальна ситуація тому і є навчальною, оскільки має навчити розмірковувати, критично оцінювати отриману інформацію, сформувати певні професійні навички в контексті конкретного наукового та методичного світогляду. Якщо ж викладач постійно буде озвучувати власне бачення, то в підсумку буде отримано не цілеспрямований і систематичний розвиток професійних якостей студента, а головним чином – випадково сформоване та суб'єктивно-викладацьке тлумачення.

Таким чином, використання case-study як освітньої технології відкриває для здобувачів вищої освіти широкий простір для самостійності, розвитку практично-орієнтованого (професійного) мислення, вміння аналізувати інформацію, формулювати і розв'язувати проблеми, а також

формує життєво-важливі компетентності та орієнтує на актуальність креативності та творчості. Використання case-study дає змогу відпрацювати:

- навички ведення дискусії, переконання опонентів, використання наочного матеріалу, співпраці/кооперації у групі, захисту власної точки зору, складання короткого та переконливого звіту, що дозволяє здобувачу освіти підвищити свій індивідуальний результат;
- соціальні навички, з-поміж яких: оцінка поведінки людей, уміння слухати, підтримувати в дискусії чи аргументувати протилежні думки, контролювати себе тощо;
- навички контролю часу (тайм-менеджмент);
- навички презентації результатів своєї роботи.

Використані літературні джерела

1. Ворона П. Методика «case study» у навчальному процесі вишів при підготовці фахівців із публічного управління / П. Ворона // Витоки педагогічної майстерності. – 2016. – Вип. 17. – С. 46–53.
2. Дрижак В. В. Кейс-метод як фактор підвищення ефективності підготовки фахівців для органів та установ Державної кримінально-виконавчої служби України / В. В. Дрижак // Науковий вісник Сіверщини. – 2018. – № 1 (1). – С. 58–69.
3. Рибачук-Ярова Т. В. Історія виникнення кейс-методу та його сутність / Т. В. Рибачук-Ярова // Імплементація сучасних технологій навчання у навчальний процес : матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 17–18 берез. 2015 р.). – Київ, НУХТ, 2015. – С. 73–78.
4. Angelo Th. Case Learning: How Does It Work? Why Is It Effective? / Th. Angelo, J. Boehrer // Questions and Answers About Case Learning / by Thomas V. Bonoma. – 2002. – URL: <http://www.soc.ucsb.edu/projects/casemethod/teaching.html>.
5. The case study approach / S. Crowe, K. Cresswell, A. Robertson, G. Huby, A. Avery & A. Sheikh // BMC Medical Research Methodology. – 2011. – Vol. 11. – Art. No. 100. – URL: <https://bmcmmedresmethodol.biomedcentral.com/articles/10.1186/1471-2288-11-100#Tab8>.
6. Garvin D. A. Making the Case: Professional Education for the World of Practice / D. A. Garvin // Harvard Magazine. – 2003. – September-October. – P. 56–65. – URL: <http://harvardmagazine.com>.
7. Mitchell J.-C. Case and situational analysis / J.-C. Mitchell // Sociological Review. – 1983. – Vol. 51. – No. 2. – P. 187–211.
8. Schwab Kl. The Fourth Industrial Revolution Hardcover / Kl. Schwab. – 2017. – January 3. – URL: <https://www.amazon.com/exec/obidos/ASIN/1524758868/managementc0920/>.
9. Stake Robert E. The Art of Case Study Research / Robert E. Stake. – Thousand Oaks : SAGE Publishing, 1995. – 192 p.
10. Yin R. K. Case Study Research: Design and Methods (5th Ed.) / R. K. Yin. – Thousand Oaks. CA: Sage. 2009. – 282 p.
11. State of the Student 2022 / The Wiley Network. – URL: <https://www.wiley.com/en-us/network/trending-stories/the-state-of-the-student-adjusting-to-the-new-normal-and-all-that-comes-with-it>.

References

1. Vorona, P. (2016). Metodyka «case study» u navchalnomu protsesi vyshiv pry pidhotovtsi fakhivtsiv iz publichnoho upravlinnia [The «case study» method in the educational process of higher education institutions in the training of specialists in public administration]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti – Origins of pedagogical mastery*. Vol. 17. P. 46–53. [in Ukrainian].
2. Dryzhak, V. V. (2018). Keis-metod yak faktor pidvyshchennia efektyvnosti pidhotovky fakhivtsiv dlia orhaniv ta ustanov Derzhavnoi kryminalno-vykonavchoi sluzhby Ukrainy [The case method as a factor in increasing the effectiveness of training specialists for bodies and institutions of the State Criminal Enforcement Service of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Sivershchyny – Scientific Bulletin of Severshchyna*. No. 1 (1). P. 58–69. [in Ukrainian].
3. Rybachuk-Yarova, T. V. (2015). Istoriia vynyknennia keis-metodu ta yoho sutnist. [The history of the case method and its essence]. *Implementatsiia suchasnykh tekhnolohii navchannia u navchalnyi protses – Implementation of modern learning technologies in the educational process*. Kyiv. P. 73–78. [in Ukrainian].

4. Angelo, Th., & Boehrer, J. (2002) Case Learning: How Does It Work? Why Is It Effective? Questions and Answers About Case Learning. Retrieved from: <http://www.soc.ucsb.edu/projects/casemethod/teaching.html>.
5. Crowe, S., Cresswell, K., Robertson, A., Huby, G., Avery, A. & Sheikh, A. (2011). The case study approach. *BMC Medical Research Methodology*. Vol. 11. No. 100. Retrieved from: <https://bmcmmedresmethodol.biomedcentral.com/articles/10.1186/1471-2288-11-100#Tab8>.
6. Garvin, D. A. (2003). Making the Case: Professional Education for the World of Practice. *Harvard Magazine*. September-October. P. 56–65. Retrieved from: <http://harvardmagazine.com>.
7. Mitchell, J.-C. (1983). Case and situational analysis. *Sociological Review*. Vol. 51. No. 2. P. 187–211.
8. Schwab, Kl. (2017). The Fourth Industrial. *Revolution Hardcover*. January 3. Retrieved from: <https://www.amazon.com/exec/obidos/ASIN/1524758868/managementc0920/>.
9. Stake, R. E. (1995). The Art of Case Study Research. Thousand Oaks: SAGE Publishing. 192 p.
10. State of the Student / The Wiley Network (2022). Retrieved from: <https://www.wiley.com/en-us/network/trending-stories/the-state-of-the-student-adjusting-to-the-new-normal-and-all-that-comes-with-it>.
11. Yin, R. K. (2009). Case Study Research: Design and Methods (5th Ed.). Thousand Oaks, CA: Sage. 282 p.

Donii Nataliia

CASE-BASED PROFESSIONALLY-ORIENTED TEACHING AND LEARNING: STRENGTHS AND WEAKNESSES

Summary.

In Davos, a request was made to the modern person as a competitive professional, which in turn formed a number of demands for the education system. In response to this demand, the educational space began to intensively implement case-study as one of the technology-driven solutions, oriented towards the independent individual and group activities of learners in the process of forming professional knowledge, skills, and abilities.

The purpose of the article is to define the essence of case-study as a technology for professionally-oriented education of learners, which has its strong and weak positions.

It is noted that case-study stimulates the application of critical thinking skills and problem-solving under limited time and provides valuable experience, which promotes activity when included in a learning situation, helps to systematise knowledge, and integrates learning into real life. The use of case-study is a form of updating and testing knowledge, developing effectiveness of distinguishing important from trivial, nurturing a sense of responsibility in the learning process, motivating for critical and evaluated activity when it's time to act in a real situation.

Case studies are the best way to bridge the gap between theory and practice, and are therefore a variation of problem-based learning. The strong points of case studies are practical orientation, interactive format, knowledge development rather than consumption, improvement of soft skills, and integration of different teaching methods. Weak points are related to the technology itself, as there is no perfect technology in the world, and the personality of the teacher who uses the technology.

It is concluded that the use of case studies as an educational technology opens up a wide space for learners to develop independence, practical-oriented thinking, ability to analyse information, formulate and solve problems, as well as develop life-important competencies and orientation towards the relevance of creativity and innovation.

Keywords: case-study; technology; professionally-oriented learning; competencies; critical thinking; theory and practice.

Стаття надійшла до редколегії 15 травня 2023 року